Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Beʾure ha-Gra

Eliyahu ben Shelomoh Zalman
<א"רגה> ומלז המלש וב והילא

Ṿilna, 620 = 1860

הנשה שאר תוכלה ח"א

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10078

Visual Library

נתהלים פ״ט צדק ומשפט כו׳ אשרי העם יודעי תרועה כו׳ ובפסיקתא ר״י בר נחמני בשם רשב״ל פתח עלה אלהים בתרועה בשעה שהקב״ה עולה ויושב על כסא הדין בדין הוא עולה ובשעה שישראל נוטלין שופר ותוקעין הקב״ה עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים כו׳ ע״ש ברוקח ח״ם צדק ומשפט כו׳ שמאל כלל עם ימין וח״ם נרי בידך ונדך בידי כו׳ ג״כ כנ״ל ע״כ רוצין לבטל הדין במקום התורה : ב קודם · פסחים ז׳ ב׳ וירושלמי : יברך · ירושלמי : ואין · ר״ה כ״ט א׳ : אפ״ה מברך · כמ״ש בפס״ג כל הברכות כולן כו׳ וע׳ הג״א שם ד״ה כגון כו׳ וברכת המצות כו׳ אפי׳ כו׳ וכ״ה בפס״ג שהוקע עלמו בשבילו : התוקע · ר״ל לאפוקי שהש״ד דהשומע דוקא מברך : שתי ברכות · ר״ל לאפוקי ממהרי״ו שכתב דלאו מברך שהחיינו וכמ״ש ב״י בשם מ״כ וע״ש · ול״נ דאין ענין לדברי הרמב״ם דכאן מברך בשביל השומע וכ״כ בכ״מ פ׳ י״א מהלכות ברכות בשם הרמ״ך הל׳ י׳ ויליף הרמב״ם מהעושה סוכה לעצמו כו׳ סוכה מ״ו א׳ וע״ש בתוס׳ ורא״ש : ויתקע · ר״ה ל״ד א׳ : ושוב · זבחים ג׳ : אם התחיל · ירושלמי היה קורא בתורה ונסתתק כו׳ והביאו הרא״ש פ״ג דמגילה ס״נ וכ׳ ומכאן דקדק ראבי״ה התוקע כו׳ : והוא כו׳ ואפי׳ · תוספתא פ״ב דמגילה והובא בירושלמי שם רפ״ד מעשה בר״מ שקרא מיושב בבהכ״נ של טבעין ונתנו לאחר ובירך עליה ואמר בירושלמי שם זה קורא וזה מברך ר״ל בתמיה ומשני רב הונא בשם ר׳ ירמיה מכאן שהשומע כקורא כו׳ : ד אחר · כן משמע בר״ה ל״ב ב׳ : ואם · ברכות ל״ד א׳ : כי המתחיל כו׳ · ירושלמי ספ״ק דר״ה ופ״ק ד״ע וכמה מקומות מכיון שהתחיל במצוה אומרים לו מרק ובגמרא ספ״ו דברכות הואיל וגו״י התחלה בתרומה מכייע כו׳ והגאונים אמרו משום דלכתחילה יתקע המברך : נוהגין · מדרש טה״ו ע׳ רא״ש פ״ג דמגילה סכ״א ה״ה כאן וע׳ תוס׳ דברכות ל״ד א׳ : ה הנוטל · פסחים ל׳ ב׳ ומאותו הטעם ג״כ לתקוע לכוונה :

תקפו א שופר כו׳ · ע׳ תוס׳ שם ד״ה של יעל כו׳ ומיהו נראה כו׳ ולפי שכתבו שם ומיהו קשה קצת כו׳ לכך היה נ״ל כו׳ כבר דחאה הרא״ש שם והסכים לסברא ראשונה וכן ש״ס : מצותו · ר״ה כ״ז: וכפוף · כ״ו ב׳ : ובדיעבד · שם א׳ (ותוס׳ הנ״ל ד״ה של יעל) : ומצוה בכפופים · שם ב׳ דהא דאמרינן במתני׳ של זכרים ושל יעל ל״ד אלא בכפופים ופשוטים אליא וכמש״ם א״ר לוי מצוה בר״ה כו׳ הוא דאמר כר״י כו׳ כמה דכייף איניש כו׳ : ושל כו׳ · שם א׳ : ובן קרני כו׳ · שם וע׳ תוס׳ שם והטעם כיון שאינו חלול וכמו קראו כזכרותו ועשה ממנו שופר · ר״ן : ובן שופר · כמ״ש בשבת כ״ח ב׳ לא הוכשרו כו׳ והקשה הר״ן על זה דהא אמרינן שם מאי הוי עלה דתחש כו׳ אבל כבר פירש רב האי גאון בתשובה דס״ד נמילף אהל דמשכן לשופר מאהל דמת להכשיר שם עור בהמה טמאה אחר שנלמד מת מק״ו וע״ש ברשב״א : ב הגוזל כו׳ · ירושלמי רפ״ג דסוכה שופר של עו״ג ושל עיר הנדחת ר״א אומר כשר תני ר׳ הושעיא פסול הכל מודים בגוזל שהוא פסול מה בין שופר ומה בין לולב אמר ר׳ יוסי בלולב כתיב ולקחתם לכם משלכם לא כאיסורי הנאה ברם הכא יום תרועה יהיה לכם מ״מ · אר״א תמן בגופו הוא יוצא ברם הכא בקולו הוא יוצא ויש קול אסור בהנייה מה פליגין בגזל משום אבל אם גזל ופיסנו דמים הוא חייב לו וקי״ל כגמ׳ שלנו דבשופר של עו״ג יצא כמ״ש כ״ח א׳ ואף דבעיר הנדחת אמרינן שם דלא יצא מטעמא אחרינא הוא משום דכתית מיכתת שיעוריה ולאו משום איסור הנאה וא״כ ה״ה בגזול ודלא כהג״א סר״ס ד״ה שופר כו׳ · ב״י וכ״כ הרא״ש שם וש״ס : אפי׳ לא כו׳ · ממש״ם מה בין לולב לשופר תמן כתיב ולקחתם לכם משלכם כו׳ והוי דוקא לפני ייאוש דלא כשי ייאוש אלא משום מש״כ : ג תקע · ע׳ בה״ג וכמ״ש בשופר של עיר הנדחת ואשרה דמשה ללולב וסגל של תקרובת ע״ג לתלולה שאין להם בוטל ועמ״ש בסי׳ תרמ״ט ס״ג : ובן במשמשי · ר״ן ומ״מ מגמרא ע״א ל״ב : ויש מתמורין · כתירוץ ר״ת בתוס׳ וכמ״ש בע״א מ״ז א׳ כי אתא ר״ד אמר באשרה כו׳ ולא א׳ פשטה אבל הר״ן שם כתב דמ״מ איפשטא בסוכה ל״ג ב׳ ואין אסור אא״כ עבדו פ״ש דהוי נראה ונדחה דלא איפשטא שם ועמש״ל סי׳ תרמ״ו ס״ב והרמב״ם ס״ל דלא בנראה ונדחה איפשטא הבעיא דלא הוי דיחוי · אבל תוס׳ אזלי לשיטתייהו דס״ל דלא איפשטא כלל ושם דוקא משום דבידו לתקן וע׳ תוס׳ שם א׳ ד״ה נקטם כו׳ ושם ל״ב א׳ סד״ה כאשרה · וא״ת הפשוט כו׳ ולפי דברי תוס׳ בהא דסי׳ תרמ״ו ס״ב דוקא דלאחר מעיקרא וכ״ד הר״ן כנ״ל והרב לא הגיה שם כלום : מעי״ש · שם מ״ו א׳ וע׳ תוס׳ שם : ד שופר · ר״ן ומ״מ ע״א ל׳ א׳ ויבמות ק״ד א׳ : ה אדם אחר כו׳ · משום שקנת ב״א מתסגין מתקיעתם · כל בו וכני׳ הרי״ף והמאור מותר לתקוע לו כו׳ אבל נ׳ הרא״ש וס״פ כני׳ ספרים שלנו לתקוע בו כו׳ : אבל אם כו׳ · נדרים ט״ז ב׳ וע׳ בתוס׳ ר״ה וכמ״ש הר״ן ורא״ש שם דרבא ל״ש אתפסי אלא באומר הנאת דמצות לאו ליהנות ניתנו אבל באומר ישיבת כו׳ דהל כיון שפירש לאסור על עלמו כמו שאוסר על עלמו להרוק לרור ליס אף שא״ל הנאה בו וכתב הר״ן הא אם אמר קונם סוכה עלי מותר ליסב שם מטעם כיון שלא פירש כנ״ל וז״ש כאן קונם לתקיעתו כו׳ ספי׳ להדיא לתקיעתו ועוד כ׳ שם וא״ת הא נדרים אין חלין ע״ד שאין בו ממש וי״ל כגון שאמר קונם סוכה לישיבתה אבל בתוס׳ כתב שאפי׳ אמר קונם ישיבת סוכה עלי כיון שמזכיר החפץ ותלוי כמ״ש ספ״א י״ג כאמר ישבר פי כו׳ וכ״כ הר״ן שם דנעשה כאומר קאמר וכ״פ בי״ד ר״ס רי״ג וע״ש בהג״ה שאומר דבור כו׳ וכ״מ מדברי תוס׳ הנ״ל שהביא הר״ן ישיבת סוכה כו׳ וה״ה כאן נ״ל תקיעת שופר זה עלי וע׳ ב״י בסי׳ רל״ט שם וא״ת מדרבנן אסור אף אם לא הזכיר החפץ כמש״ם י״ד א׳ וכן כתב הר״ן שם ספ״ח : ו אם לא כו׳ · ירושלמי שם ר׳ אבא בר זבידא בשם ר״ז והוא שפתחו אבל אם לא פתחו כשר שכל הקולות כשרין בשופר : מיהו כו׳ · בפסיקתא רבתי ילמדנו רבינו שופר שניקב וסתמו מהו כך שנו רבותינו אם מעכב את התקיעה פסול וא״ל כשר מ״ט דכתיב וה׳ אלהים בשופר יתקע מה שופרו של הקב״ה הוא שלם אף שופר של ר״ה יהא שלם · רוקח ר״ס ר״נ ע״ם : אין לתקוע · כי יש כמה פירושים על ירושלמי הנ״ל · תשובת הרא״ש : לאחר שרוצה כו׳ · ממש״ם והוא שנפחת כו׳ הא לא״ה כשר וכה״ג ודאי א״א שלא ישכב בעודו נקוב · תוס׳ שם בד״ה ניקב כו׳ ע״ש : ואם סתמו כו׳ · כ״ה דעת הרמב״ם דר״נ אסיפא דמתני׳ קאי והש״ע פ׳ כדעת הרמב״ם ובשעת הדחק כתוס׳ ורואים הרמב״ם ממ״ש בירושלמי שם שופר שנסדק ודיבקו פסול למי נצרכה נר״נ דיבק שברי שופרות פסול שור היא דר״נ ניקב וסתמו ר״ח בשם ר׳ יוחנן דר״נ היא דתנינא ניקב וסתמו בין במינו בין שלא במינו אם היה מעכב את התקיעה פסול וא״ל כשר ר׳ נתן אומר במינו כשר שלא במינו פסול ומדהוצרך לאוקי מתני׳ שלא במינו וכר׳ נתן ש״מ דאסיפא קאי ורבנן פסלי בכ״ע וכן דיבק כו׳ נ״ל שלא במינו הוא בדבק כפירש״י אבל תוס׳ הקשו ע״ז דהא במילתי׳ דת״ק מפורש בירושל׳ שם אם מעכב כו׳ וכ״ה בתוספתא נהרות כדבריהם וג״ל דל״נ לה הרמב״ם אבל הם פירשו דר״נ ארישא קאי וכמו שמפורש בברייתא שם דת״ק אמר בין כו׳ ור״נ אמר במינו כו׳ ולפ״ז לעולם בעינן שנשתייר רובו דבלא״ה הוי כניטל ובירושלמי הנ״ל פ״ל לתוס׳ דה״ק אף ר״נ היא וכ״ם לת״ק ומשום דברייתא אמר למי נצרכה כו׳ ר״ל דלרבנן כיון דס״ל דמעכב את התקיעה פסול ל״ל למימר נסדק כו׳ דיבק שברי כו׳ אבל נר״נ נריכה כיון דמכשיר במינו אפי׳ מעכב נדבק במינו הוא כמ״ש הרא״ש וכ״ם לפי׳ הרמב״ן שדבקו באור עד שנדבקו קנותיו ופריך מסיפא ניקב וסתמו כו׳ דהשוה דברי ת״ק דברייתא הוא ואמר ר״ח בשם ר״י דגם זה דר״נ היא ואמר דתניא ניקב וסתמו בין כו׳ שלא במינו פסול ר״ח בשם ר׳ יוחנן כיני מתני׳ אם היה מעכב את התקיעה פסול וא״ל כשר ר״ל לא כדקס״ד דר״נ אין מחלק כלל בין מעכב או לא אלא ר״נ דפוסל שלא במינו הוא כמתני׳ אם מעכב וה״ם ר״ח כו׳ כיני מתני׳ כו׳ ואזיל לשיטתו דבעי לאוקמי מתני׳ כר״ל · והבריתא עיקר : ח י״א כו׳ · רא״ש בשם י״מ וכ״כ הר״ן בשם ר׳ יהונתן : אא״ם הדיק · ר״ן בשם הראב״ד דהטעם משום שהולך ומתרחב הסדק משא״כ בהדקו : ונשתייר · כל בו בשם הראב״ד דלא שוה לנסדק לרחבו כמו שהקשו תוס׳ ד״ה נסדק וע׳ ברא״ש : לצד הפה · הוא כסברא הראשונה בסעיף שלאחריו וכדעת רש״י : ט י״א · דרובו כמ״ש · מ״מ וכדעת תוס׳ ורא״ש ור״ן בשם הראב״ד דמשום הכי ל״ק ונשתייר כו׳ דוקא נכל ארכו אלא דס״ל דרובו ככולו וכמ״ש שם בניקב והוא שנשתייר רובו אבל דעת תוס׳ וש״ם דוקא כל ארכו ממש וכ״כ הרוקח וכתב וכמו נגררת דפסיקתו לרחבו ברובה ולארכו אפי׳ לא נשאר אלא משהו למעלה ולמטה כשר : ואם דבקו כו׳ · הרא״ש שם לסי״מ וכ״ז שלא כו׳ · וטעמו מדתנן במתני׳ שופר שנסדק כו׳ דיבק כו׳ משמע דרישא נ״כ בנסדק כולו דוקא דומיא דשברי שופרות : אפי׳ אם · כדעת רש״י וכ״מ בירושלמי הנ״ל דקאמר למי נצרכה נר״נ דוה נקרא במינו כנ״ל אלא דרמב״ן מפרש שחיממו באור ועיין ברא״ש : ויש מי · כדעת רמב״ן שם דפליגי במתני׳ בנסדק כולו וג״מ לנשתייר בברייתא : אפי׳ חממו · כדעת רמב״ן ואפי׳ רש״י ל״פ עליה בזה : ט במיעוטו · הרא״ש שם וירלאה דמיירי כו׳ וכמו נקב לעיל בירושלמי : לצד פיו · רש״י וכל הפוסקים : דהיינו · נדה כ״ו א׳ : ובשנשתייר כו׳ · ר״ל ולא סתמו וכנ״ל ס״ז : אפי׳ אם · רא״ש שם ותוס׳ שם סוף ד״ה ניקב · ולא סתמו כלל כשר כו׳ : ויש מכשירין · ר״ן ומ״מ בשם בעה״ת ורי״ג : י אפי׳ אם יש · מהוסיף עליו כ״ש כמ״ש למטה וכמ״ש בר״ם משום דשופר אחד כו׳ וזה הטעם ג״כ לשופר בתוך שופר כו׳ : יא אפי׳ היה · כמ״ש בפרה דפסול אע״ג דאית ביה השיעור וע׳ רא״ש שם אלל נפחו זהב וכ״כ התוס׳ שם : יב בין הפכו · כפי׳ הרא״ש ור״ן ע״פ הירושלמי : וה״ה אם · ירושלמי ופי׳ הר״ן אפי׳ בדיעבד : יג אם נשאר · כ״מ בתוס׳ ד״ה ארוך ובגמ׳ שם בנסדק לרחבו כנ״ל וכ׳ שטעם דהוא כניטל : טו אבל אם · כן משמע בגמ׳ שם מ״ד מין במינו כו׳ : יז המציירים · דלפעמים משתנה קולו בשביל זה : אבל מותר · דלא אם ישתנה קולו נ״ל בה וכמ״ש בסי׳ י״ד נגרדו כו׳ : יח אם נתן · תוס׳ שם ד״ה נפחו : יט הרחיק · הרמב״ן כפירושו דבמקום הנחת פה פסול משום דמפסיק בין פה לשופר : כא וע״י א״י · עירובין ס״ח א׳ וכפי׳ הרי״ף בפי״ש דשבת : כב אם א״י · לתג״א דוקא בכה״ג לפי שאינו מוקצה הואיל שמותר לישראל אחר ומותר בטלטול כמש״ל סי׳ תקפ״ו ולכן מותר ג״כ לתקוע דמצות לאו ליהנות ניתנו לפי׳ רש״י דהוסר משום שלא יהנה ממלאכת י״ט וגם לפי׳ תוס׳ דהוסר משום שלא יאמר ליכא למיחש שיתפא ויעשה מצוה בעבירה אבל המרדכי מתיר אפי׳ במוקצה מכח דפ״ג דפסחים כמש״ם למטה : וה״ה אם · דמוקצה מותר במצות פסחים מ״ח א׳ יכול לא יביא כו׳ וכן אין פסול משום מצוה בעבירה כמו שופר גזול מרדכי פ״ג דסוכה ועמש״ל בסי׳ תרנ״ה :

תקפז א התוקע כו׳ · רמב״ם וכן משמע מפירש״י דלא כהרא״ש שם : וכן התוקע· לא חילק כאן הרמב״ם מדלא חילקו בגמרא כאן : ב וכן אותם · גמרא כ״ח א׳ הכא בור מקום כו׳ וכמ״ש בש״א אותם כו׳ : ג השומע · מחלוקת בירושלמי וכפי׳ הרמב״ן הביאו הרא״ש פ״ד דר״ה ס״ח וכן הסכים הרשב״א כהאי פירושא דלאו כפי׳ הראשון דלמתני׳ תקע בראשונה ומשך כו׳ קאי א״כ אפי׳ תקיעה ראשונה לא עלתה לו דהא הפסיק בינתיים וכמ״ש בסי׳ תקי״ן ס״ח וע׳ מ״א בשם הפוסקים דהלכה כסברא ראשונה וכמ״ש הרמב״ם וש״ם דקי״ל ככ״מ כמ״ד שהוקבע בגמ׳ בתחוגה : וי״א · ערא״ש שם : וה״ה · דלסברא ראשונה שהוא ת״ק דירושלמי הגמ׳ דבור מיירי שאין שיעור תקיעה ולר׳ אבא אפי׳ יש בו שיעור תקיעה :

תקפח א זמן · מגילה כ׳ ב׳ כל היום כו׳ זה הכלל כו׳ ור״ה ל״ד א׳ וכ״מ א׳ ותרתי תלת נקט במתני׳ וה״ה לכל הוך דזמנם ביום : ואם היה · כמ״ש שם בהג״ה : ב וי״א דדוקא · ירושלמי פ״ב דברכות ר״י בשם ר׳ יוחנן אפי׳ שמען כל היום יצא והוא שמען על הסדר ובפ״ב דמגילה הלכה ב׳ ופי׳ הרא״ש בפ״ד דר״ה ס״י בשם ראבי״ה כיון ששינה הסדר לא יצא כלל אף תקיעה ראשונה משום דהפסיק וזה טעמו של ר׳ אבהו שהולך לתקן תשר״ת תש״ת תר״ת משום הפסק קול אחר ולא משום הפסק שהיה שאין הפסק שהיה מעכבת דקי״ל כר׳ יוחנן כנ״ל וכ״כ הר״ן בשם הרמב״ן וכמש״ל סי׳ תק״ל ס״ח : ג שמע · כני׳ תוס׳ שם ע״ם : ד היה זה · ירושלמי דברכות שם ופ״ב דמגילה שם : ה י״ם כו׳ · דמש״ם ב״ד דאקרא׳ מ״מ ב״ד סמוך בעי בעינן · רמב״ם וס״פ · ורש״י ורא״ש וטור כתבו ב״ד של כ״ג בעינן וכולם חלקו על הרי״ף שמפ׳ בלאו ב״ד מופלג וע׳ רא״ש : ואסור כו׳ · ע׳ תוס׳ דשבת ל״ו ד״ה הא ר״י כו׳ ור״ה הא ר״ם כו׳ · ונפקא מינה מדין זה לכולי עלמא בין לפסק ש״ע בסי׳ תנ״ה ס״ד בין לפסק הרב שם :

תקפט ב אפי׳ מדבר כו׳ · דהא מברכין על השמיעה ולאו בר חיובא הוא וכמ״ש הרא״ש דבשמיעה תליא : דכיון דאינו · ע׳ רא״ש שם ס״י : אבל שומע כו׳ · חגיגה ב׳ ב׳ גיטין מ״ה א׳ ואע״ג דאמרינן התם לא יתרום מפרש בירושלמי משום ברכה ואחר א״י לברך נכם וכמ״ש בהג״א ריש חולין בד״ה ובא״ז כתב התם כו׳ ואין אחר כו׳ אבל כו׳ ואע״פ שכ׳ שם מיהו א״י אם ה״ה כו׳ מ״מ כבר כתבו כל הפוסקים דה״ה בתם ודוקא כשאחר ג״כ נתחייב ולכן כאן יוכל לתקוע לכתחלה להוציא רבים י״ח כה״ג דאחר יברך וע׳ י״ד סי׳ א׳ ס״ו וש״ך שם ס״ק י״ב ומשום הכי תנן דלא יתרום משום דאין מנוי אחר שיתחייב : ג אשה · קדושין ל״ג ב׳ ור״ה ל׳ א׳ : ו אע״פ כו׳ · ע׳ בה״ג ואע״ג דסתם מתני׳ דלא כוותייהו מ״מ מעשה רב כמ״ש בחגיגה ט״ז ב׳ וכן מיכל ואשתו של יונה בעירובין צ״ו : ובן אחר כו׳ · רא״ש בשם ראבי״ה דלא כבטל השיעור ואע״ג דהוי שבות מ״מ בכה״ג מותר כמו שהתירו לכן סמיכה אע״ג דאקפו ידייהו מ״מ דמי לעבודה כ״ש כאן דאינה מלאכה וע׳ מ״ש בסי׳ רל״ד ס״ה ובחולין פ״ד ב׳ משמע דאיכא איסורא לתקוע בשביל נשים שהוא שבות וע׳ תוס׳ שם סד״ה תקיעות כו׳ אלא דלתירוץ הראשון של התוס׳ האיסור הוא בהוצאה אבל ראבי״ה ס״ל דכ״ז הוא נר׳ יהודה אבל נר׳ יוסי הכל מותר כמש״ם ור׳ יוסי נטעמיה כו׳ וז״ש ברא״ש דר״ה שם וראבי״ה כ׳ כיון כו׳ ומיהו נמי נכוליה כו׳ אבל מ״ם וכן נ״ל דלא גריע כו׳ נ״ע וע׳ תוס׳ דחולין פ״ה א׳ ד״ה נשים כו׳ : אבל אין כו׳ . רמב״ם פ״ג דהלכות ציצית דלא פריך אמר ליטו דלף אמר חנוכה פריך בפ״ב דשבת : והמנהג · הוא דעת ר״ת ר״ה ל״ג דאע״ג שפטורים מ״מ יכולים לברך דאל״כ מאי אמר רב יוסף סבירנא יומא טבא לרבנן הא מפסיד הברכות של כל המצות ומאי הברכות ובפרק ע״פ מאן אמר אגדתא כו׳ ול״ק אלא ממש שמילה ול״ק היאך מברך וסברא הראשונה ס״ל דאין ראיה משומא דמ״מ חייב מדרבנן ולכן מברך כמ״ש בפ״ב דשבת והיכן נוטו כו׳ וז״ש בפרק ע״פ קסברי מלה בזה״ז דרבנן כו׳ ובפ״ג דמגילה מודה ר״י דסומא פורס על שמע ומוליא וע׳ מ״ם בסי׳ י״ז ס״ב : אבל אחרים · כמו בברכת הלחם שם ל״ט כיון שהוא רשות כ״ש כה״ג וע׳ ד״מ : אבל אם · שם וע׳ הג״א שם : ז ודוקא כו׳ · ע׳ תוס׳ דנדרים ל״ס ב׳ ד״ה אוכעיא להו כו׳ : אבל אם אמר · שם ל״ה ב׳ כנ״ל ול״ו ב׳ : ואם אמר · כנ״ל בסי׳ תקפ״ו : ח וכן התוקע כו׳ · עמ״ם בסי׳ ס׳ ס״ד : ט מהלך · ירושלמי ל״ם אלא בעובר אבל בעומד תוקע כיון והביאו הר״ן וז״ם מהלך בדרך או כו׳ :

תקצ ג יש אומרים · כתב בלשון י״א דהראב״ד ס״ל דשיעור תקיעה כשלש תרועות דג׳ בבות וכשיעור שברים דבבא א׳ דשברים דבבא א׳ הוא ג״כ כג׳ תרועות דתרועה הוא ג׳ קולות קטנות שנקראים טרומיטין וכן שבר אחד ומצא ג׳ שברים דבבא א׳ ט׳ טרומיטין וכן תקיעה א׳ וכתב דמ״ם שם במסקנא אמר אביי בהא ודאי פליגי כו׳

א״ע

...בתחלה תנא דידן כו' אלא כל א' אזיל לשיטתו כו' ע"ש · ולפי' שכתבתו אין חילוק בכל התקיעות בין דתשר"ת או תש"ת או תר"ת והרמב"ם כתב תקיעה כתלי תרועה ושיטתו נכונה כפי' דגמרא וז"ש תקיעות דכולהו בבי כו' דלפירש"י א"א לאוקמי : והם נקראים טרומיטין · ירושל' שם איזו היא הרעה ר' חנניא ור' מנא חד אמר אתן טרימוטא וחורנא אמר תלת דקיקן : ולפ"ז כו' · ע' תוס' שם ד"ה שיעור כו' : וי"א דאין לחוש כו' · דהא בסדר דתש"ת עבדינן כמ"ד גנוחי גנח ולדידיה שיעור תקיעה כג' גניחות כמ"ש בגמ' שם ואין לחוש לאריכות שברים כג' כחות וז"ש ובלבד כו' ר"ל שלא יעשה כג' גניחות ובתשר"ת אין לחוש אם מאריך יותר רק שלא יהא כג' גניחות וג' תרועות · הג"א שם : ומיהו אם כו' · ממש"ש תקע בראשונה ומשך כו' · תוס' שם וש"פ ואף לכתחלה ממ"ש תקע בראשונה ופי' הרא"ש שם ס"ח וש"פ דלהכי קאמר תקע בראשונה דאי לאו הכי הוי ידעינן דמשך כשתים הא אין שיעור לתקיעה למעלה כו' : וכן בתרועה כו' · שלכן אמרו בתוספתא תקע והריע וחזר והריע ותקע אין בידו אלא אחת ולא קאמר רביעית יותר שאף בתרועה אחת הרבה בה שהוי הפסק וכמו שהיו סבורים חכמי מגנלא לפי סברתם שאסור להוסיף בהם וע"ל ס"ו וס"ח : וכן שברים כו' · דהא שברים תרועה היא : י"ב · נ"ל י"ח ולאו דוקא אלא יותר מי"ח דשברים יותר מתרועה : ד ג' שברים · ר"ן ורא"ש שם סי"ח ואף בדיעבד לא יצא אלא בכה"ג כמ"ש ברא"ש בעובדא דמגנלא וראיה ברורה מתוספתא הנ"ל וחזר והריע כו' · ואם איתא הכל נחשב לתרועה אחת כמו ומשך בשנים כו' לסברת הראשונה דס"ו וקי"ל כסברא זו שהסכימו כל הפוסקים לסברא זו : וי"א שא"צ כו' · ר"ן וסמ"ג ומרדכי בשם ר"ת בתשובה וש"פ משום דגנוחי וילולי לא עבדי אינשי בנשימה אחת : והוא שלא כו' · כפירש"י בסוכה נ"ג ב' : וי"א כו' · אע"פ שאין דרך לעשותם מ"מ תרועה היא וצריך לעשותן כאחת · הרא"ש שם וש"פ וראיה ממ"ש בסוכה נ"ג ב' כמאן אזלא כו' וס"ה לשברים ותרועה לרבנן אבל ר"ת ס"ל כפירש"י שם ד"ה ולא כלום כו' וז"ש והוא שלא יפסיק כו' · הג"א בר"ה שם ד"ה ול"נ כו' : וירא שמים · דלר"ת אסור לעשות בנשימה אחת כמ"ש במרדכי ור"ן : דמושב כו' · אבל איפכא לא דבמעומד אנו עושין כר"ת הכל קשר"ק ללאת מכל ספק כמ"ש בתוס' ורא"ש שם וע"ש ומשום קר"ק וקש"ק א"א לעשות יחד : ה אם כו' · ירושלמי שם תני עשאן בנפיחה אחת יצא והתני ג' של ג' תהא שלא יפחות כו' וכן מ' בגמרא כ"ח א' ת"ש תקע כו' ואמאי תסלק כו' פסוקי כו' ודוקא בתקיעה שאין ניכר לפי שאין שיעור לתקיעה אבל כה"ג דניכר סלקי לכ"ע : ויש מי כו' · כ"כ הטור ורי"ו בשם הרא"ש והרא"ש כתב כן בתחלה אבל אח"כ כתב ומיהו בירושלמי כו' כנ"ל אלא שבתוספתא תניא תקע והריע ותקע בנשימה אחת לא יצא והביאה ב"י · אבל תיבת לא ע"ש בתוספתא ואמי הוא שאמרו בירושלמי תני כו' · דאל"כ הוי פריך מינה בירושלמי וכמ"ש הפוסקים בכמה מקומות בכה"ג : ו אם האריך כו' · כפי' הרמב"ן והירושלמי והרא"ש שם ס"ח : וי"א · כפירוש הראשון שם והכריח הרשב"א כפי' הרמב"ן דלפי' הראשון אפי' תקיעה הראשונה לא עלתה לו כמ"ש בס"ח וסברא שמיה ס"ל דלא כמ"ש בס"ח וכני' שלנו בתוספתא וכמ"ש הרשב"א תקע והריע ותקע אין בידו אלא אחת ר"ל סדר הראשון דאין פשוטה שלאחריה עולה לכאן ולכאן והיינו קך דמתני' ומשך בשתים כו' דג' של ג' בעינן ומ"מ הסכימו כולם לפסק הרמב"ן בס"ח ואו"כ גם כאן סברא ראשונה עיקר וכן הסכים הרא"ש וש"פ : ואם תקע כו' · כמ"ש בסי' תקפ"ח ס"ד היה כו' וכן ממ"ש כ"ח א' פסוקי כו' אבל שיעלה לכאן או לכאן עולה ועתוס' שם סד"ה ביצור : ז אם טעה כו' · פסק בזה כדעת הראב"ן בעובדא שהביא הרא"ש · ומ"ש הרא"ש עליו ומ"ש שיחזיר שבר אחד ויריע משמע מדבריו שא"צ לעשות ג' שברים בנשימה אחת · דברי הרא"ש תמוהים דזה לא עלה ע"ד כלל דהא אמי' והוי כתרועה שנחלקה לשנים ואינה כלום כו' אלמא צריך לעשותן בנשימה אחת וכשיטתו שתוקעין שברים ותרועה בנשימה אחת כמ"ש הרא"ש וכמ"ש בס"ד ולענין דינא אין מחלוקת בין הראב"ן להרא"ש וז"ש כאן אם נזכר מיד כו' ר"ל שלא הפסיק בנשימה ואף שר' יואל חתנו חלק עליו וס"ל דתרועה אף שלא נגמרה הוי הפסק מ"מ הרא"ש הסכים לדברי הראב"ן וכן עיקר ועמ"א ס"ק ז' וכל דבריו אינן נכונים מ"ש ירצה כו' כבר כתבתי שאין דעת ב"י כן שא"כ סותר למ"ש בס"ד וכ"מ מ"ש ואף בתקיעות דמיושב כו' דבריו תמיהין דאין חולק בזה אלא בשברים ותרועה בנשימה אחת וכמ"ש בס"ד וכתה"ד : ואם לא כו' · וטעמו דכ"ז שלא נגמר הוי קול בעלמא כמו נתקל בשברים משא"כ כנגמר התרועה שהוא קול שלם תרועה שלימה והענין כיון שנגמר נרא' שמתחיל שברים אחר והוי כמו שנחלק לשנים וכ"ל דדמי למ"ש בתוספתא והריע וחזר והריע כו' כמ"ש בס"ח משא"כ כלא נגמר התרועה נראה שעדיין עסוק בה שאם התרועה לא נגמר וחוזר לשברים : אבל אם כו' · מהא דהתקיף רב עוירא ל"ד א' וכמ"ש בס"ח אם הפסיק כו' או שהפסיק כו' וירוש' הביאו הרא"ש ס"י ותוספת' הביאה הר"ן בשם הרמב"ן תקע והריע כו' כנ"ל משא"כ בתשר"ת שהוא מעין הקול ולא נגמר וע' ברא"ש וחולק בזה על הראב"ן שס"ל דאף בתשר"ת הפסיד : ח אם כו' או כו' ע' בה"ג גמר' ותוספתא וירושלמי הנ"ל טור בשם הרמב"ן : וכן כו' · תוספתא תקע כו' אין בידו אלא א' כנ"ל וכתב הטור שאף הרא"ש מודה בזה דהרא"ש לא אמר אלא בתשר"ת שהתרועה של השטות הוא מעין התרועה שיש לו לתקוע אח"כ אבל בתר"ת שנגמר התרוע' מה שמריע אח"כ הוי הפסק : או שתקע אחר התרועה כו' · טור לדעת הרמב"ן · וכן משמע דעת הרשב"א שהכריח כסברא הראשונה דס"ו כמש"ש ועמ"א ס"ק י' שמחלק : או לאחר כו' והפסיק כו' · כמ"ש בתוספתא הנ"ל והריע וחזר והריע שברים תרועה היא וכ"ז דעת רמב"ן וכ"ד הרא"ש והראב"ן בעובדא דמגנלא וכ"כ רא"ש שם ס"י בשם ראבי"ה דטעם דר' אבהו משום הפסק קול אחר וכמ"ש הר"ן בשם הרמב"ן אבל דעת ר"ת משום הפסק שהיה ואינו אלא לכתחל' דהא קי"ל כר"י שמע ט' כו' והכיא דתוספתא נותם הרשב"א כנ"ל ומ"מ הסכימו הפוסקים לפסק הרמב"ן : אם תקע כו' · כ"כ הטור בשם הרמב"ן וכ"כ הרמב"ן בעובדא הנ"ל כמ"ש ברא"ש אבל יש חולקים כמ"ש בטור וכן ר' יואל חולק על הראב"ן וכתב שהרי אם ישהה בין תקיעה ז' לח' או בין ח' לט' חוזר לראש ויתקע כל תקיעות תשעה ה"נ שיסתור הכל והב"ח השיג עליו דהא קי"ל כר' יוחנן וכ"כ הראב"ן בעצמו שם כמ"ש ברא"ש אבל שני הקשר"קים כו' וכ"ש לר' יוחנן כו' · אבל סתירת ר' יואל נכונה כמו למ"ד השהה חוזר לראש הפסיד הכל ה"ה בהפסיק בקול אחר דבזה מודה ר"י כנ"ל וכמ"ש הרא"ש בשם ראבי"ה ור"ן בשם רמב"ן · והראב"ן מודה בהפסיק לר' אבהו דסותר הכל מדאמר שהרי לא שהה כו' ואפי' לר' אבהו כו' וכן משמע בגמ' דקאמר שמע ט' תקיעות ול"ל דסדר ברכות לא הוי הפסק כיון דתקינו רבנן · אבל הרמב"ן ס"ל דלא הפסיד טעמו כמ"ש הר"ן בשמו דהא דקול אחר דמפסיד משום דפשוטה לפניה ולאחריה בעינן עיין שם משא"כ כה"ג ודוקא שהיות מפסיקות לסתור את כולם כנ"ל :

תקצא א יתפללו הציבור בלחש כו' · גמרא ר"ה ל"ד ב' א"ל לדבריך למה לבור כו' ואע"ג דאמרי' בפ"ד דברכות שני תשע דר"ה כו' דמשמע לכאורה בכל תפלות וכ"ד הרז"ה אבל בירושלמי פ"ק דשבועות גרסינן ר' יעקב בשם ר' יוסי העובר לפני התיבה בי"ט של ר"ה בשחרית בה"א שמונה ובה"א שבע במוסף בה"א עשר וב"ה אומר תשע ר"ל אם חל בשבת ומ"ש בפ"ד דר"ה השני מתקי' מ"ט כו' ונעביד בראשון כו' ס"ק לימרו בשחרית תשע וליתקע שם ועיין ר"ן וכ"ד כל הפוסקים וכן פירש הרא"ש ורי"ף גיאו' אבל דעת הגאונים שאין הצבור מתפללין בלחש אלא שבע כמו בשחרית וכן הספי' הרמב"ן וכ' דמ"ש הלכה כר"ג בברכות של ר"ה ויוה"כ היינו במלכיות זכרונו' ושופרו' לבד דאוסי' וכ"ה בירושל' א"ר הונא לפורנא בשם ר' יוחנן הלכה כר"ג באלין תקיעתא ר"ז ור' חסדא הוו יתבי באלין תקיעתא מאן דצלי אתא צלותי' קם רב חסדא א"ל ר' זעירא ולאו כבר מצלינן א"ל מצלי אנא וחדר מצלי דנחתון מערבאי להכא אמרי בשם ר' יוחנן הלכ' כר"ג באלין תקיעתא ור"ל שהתפללו שחרית וחזר ר"ח ולא מוסף בלחש והקשה ר"ז בשלמא שחרית שכן ז' אין הש"ץ מוציא אבל מוסף שכן ט' הש"ץ מוציא ולמה ליה להתפלל ותירץ לו שאין הש"ץ מוציא אלא באלין תקיעתא במלכיות וזכרונות ושופרות לבד כנ"ל · ר"ן ודלא כרז"ה הנ"ל ועיין שם שהאריך וע' ברא"ש שם ועיין במלחמות טענות של הרמב"ן ותירוצם עיין שם שהאריך מאד אבל עתה אין נ"מ בכ"ז שא"א יכולין לכוין לצאת בברכת הש"ץ : ושליח צבור כו' · גמרא שם כדי להסדיר כו' : ב המנהג פשוט · רא"ש שם וע"ש הטעם ועט"ז : והמנהג הפשוט · כ"מ בגמ' שם ל"ה א' כיון שאמר כו' דיעבד דוקא וכפרש"י וכ"ש לפר"ת דאפי' דיעבד לא יצא: ואין אומרים פסוקי כו' · רא"ש שם וע' תוס' ח' ב' ד"ה שהחדש ועוד פי' מתכסה כו' ואפילו ר"ת מודה בזה וע' במרד' שם וירושלמי הביאו הרא"ש פ"ד רב מפקד לתלמידיו אדכורי במוספין ועולת החדש ומנחתה ושני שעירין לכפר ושני תמידין כהלכתן וכ' שם סי"ל מלבד עולת כו' משמע נ"כ שאין לומר פסוקים של מוסף ר"ח: אלא · תוס' שם ורא"ש שם בשם הירושל' : ג צריך לומר · כמ"ש בתוס' הנ"ל א' ב' וער"ן : וגם · ב"י דלא הכל בו משום דלא לגלוי בי' כמ"ש בעירובין מ' א' : ד אומרים · ר"ה ל"ב : ג' מהם · שם א' ב' וע"ש רש"י ד"ה ומתחיל בתורה עד מתני' וע"ש ברא"ש בשם מ"ס : ואם רצה · רא"ש שם וכן משמע מדקאמר אין פוחתין כו' וכ' הרא"ש ואע"ג שאמרו כנגד מי ה"ל אמרו כפ"ג דמגילה במנין הקרואים ואפ"ה אמרו מוסיפין עליה' : מיהו אם · גמרא ל"ה א' וע' תוס' ח' ב' ד"ה אילימא ור"ת פי' כו' וש"ע הסמיטו כמ"ש בב"י שהרמב"ם ס"ל כפירש"י אבל הרא"ש והטור אף שחולקים על ר"ת במה שכ' דלא קאי אפסוקי מוסף ועשי' רס"ח ס"ד בהנה מ"מ בזה מסכימין במה שסובר כפי' רבותיו של רש"י וכ"ד הרב : ה אין · שם ל"ב א' : וא"א · שם ב' : ו יש קורין · רא"ש שם : והרא"ש · שכתב כיון דקי"ל כר' יוסי תרועה שאין עמה כלום כו' ה"ה לתקיעה משום דכתיב תלוגרות לא גריעא : והר"ן כו' . בשם הרא"ה דבספרי יליף מהאי קרא מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות אני ה' אלקיכם זכרונות והיו לכם לזכרון שופרות ותקעתם · וכן מ' בירושלמי פ"ד כגון קומי רבנן מהו להזכיר של ר"ח בר"ה א"ר יעקב בר אחא בשם ר' יוסי העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה א"צ להזכיר של ראש חודש ותניא כר"ה דאמר זכרון א' עולה לכאן ולכאן מעתה יבטל ר"ח בתפלה כיון שאמר בסוף שופרו' וביום שמחתכם ובמועדיכם ובר"ח יצא וע' ברא"ש שם : ועקידת · נדרים ל"ח א' : ח לא · ע"ז ד' ב' :

תקצב א מחזיר כו' · ותוקעין · ר"ה ל"ד ב' וכפי' רב האי דכולהו ספיר בין שברים בין תרועה וע' תוס' ל"ג ב' ונראה שיה קלא ליתן טעם כו' וע' ר"ן : למלכיות כו' · רי"ף ותוס' · והטעון כמ"ש רב האי שכול' אמת לדינא ועיין ברא"ש וכ"כ הר"ן ועיין מלחמות שסתר דברי ר"ס גאון : ועכשיו כו' · לכאור' היה נראה בכ"א קשר"ק קש"ק קר"ק כמ"ש תוס' שם וכ"ה מעיקר דינא אלא לפי שכתב ר' יואל דכל שהפסיק בקול אחר הפסיד הכל כמ"ש בהסי' תק"ן א"א לעשות כן דא"כ היתה קש"ק קר"ק בין קשר"ק ראשון לשני וקי"ל שצריך לשומען על הסדר וכמש"ל סי' תקפ"ח ס"ב וזהו טעם של הראשונים שלא תקעו אלא סדר א' ולא ג' קשר"ק שלא יהא הפס' ותוס' הנ"ל סוברי' כמ"ש הרמב"ן וכש"ע ס"ס תק"ן דלא הפסיד : ויש אומרים כו' · כן התקין ר"ת וכשיטתו דאין הפסק קול אחר מפסיד רק השהיה לכתחלה ואע"ג דר' אבוה התקין תשר"ת תש"ת תר"ת לכתחלה אבל בדיעבד יוצאין בתשר"ת דקי"ל כר' יוחנן אפי' בתשע שעות יצא וס"ל דקושיית הגמרא ודלמא יללי כו' לאו משום הפסק אלא שהיה לכתחלה דוקא בדיעבד א"ר יוחנן דיצא אבל הפסק אינו פוסל וכגי' בתוספת' כגי' שלנו תקע והרי' ותק' והרי' ותקע כו' וז"ש בירושלמי והוא שיטמע על הסדר' לאפוקי כה"ג אבל ראבי"ה והרמב"ן וש"פ ס"ל מפסי' הפסק וע' ר"ן ורא"ש ומ"מ מנהג של ר"ת נכון יותר דלא סתרי אהדדי כמו במנהג הרי"ף וע' בר"ן ור"ת כו' ואמ' מוטב שחוש להפסות ולא ניחוש להפסקות : ונהגו · ע"ש זה היום תחלת מעשיך שם כ"ז א' ואדה"ל שילא בדימוס · אגדה כנ"ל ועכ"ז מרמז השופר לכך אומרים אחר השופר וכש ט"ז א' יאמרו לפני בר"ה מלכיות כו' ובשביל זה נ"כ אומרי' אחר היום כל ברכה ומזה הטעם אומרים אפי' בשבת : וארשת · תענית כ"ו ב' ת"ר אנשי מעמד כו' : ואפילו בשבת · כנ"ל : ב יחיד · ר"ה ל"ד ב' : אלא . כל כו · ורש"י שם כ' לסיפך ורא"י' הכל בו אינו מובן ואדרבה מ' להיפך דבליבו' נתקן אחר הברכו' ויחיד שלא להפסיק אומר אחר כל הברכו' אלא יש למצו' טעם ע"פ מ"ש שם ע"ז למה תוקעין כו' כדי לערב' כו' ומזה הטע' נ"כ ביחי' מקודם ומ"ל פעם שני כי זהו רק בשביל הסדר : ג לא ישיח כו' · רי"ף ורא"ש וכמ"ש סח בין תפלין כו' וכמ"ש ברפ"ב דברכות דאין להפסיק באמצע ההלל והטעם משום דהברכה קאי על כולו וכמ"ש תוס' שם שמזה הוכיח ר"ת דמברכין על ההלל אפי' בימים שאין גומרין את ההלל וע"ש בתוס' ובספר המאור חלק על הרי"ף והביא הר"ן דבריו ע"ש ושם : מיהו · ברכות ט' א' : ואם סח · רי"ף ורא"ש שם מגמ' דברכות י"ד א' בהלל כו' : וא"צ לומר · ברכות מ' א' : אם לא · שם ולצורך גדול דוקא ועמ"א : ד זה כו' · כנ"ל :

תקצג א ברכות · ר"ה ל"ד ב' וכפי' רא"ש שם ותוס' ל"ג ב' : ב וכן · שם: וה"מ כו' אבל · ר"ן · שהרי סותרין זא"ז : אבל כו' · כמ"ש שם ל"ד ב' ולקמן ר"ס תקצ"ה מי שאינו כו' ובגמרא שם פשיטא כו' · וע' תוס' ורא"ש ודלא כרש"י ממתני' שם מי שבירך כו' : וכן סדרן · ממתניתין שם מי שבירך כו' משא"כ סדר הברכות עצמן שמעכב וכן התקיעות כן פי' הר"ן לחד פירוש' ובתקיעות מפור' בירושל' כמ"ש בסי' תקפ"ח ס"ב :

תקצד א יחיד · גמרא שם : אבל יחיד · שם : ויש חולקין · ר"ן ע"פ הירושלמי שאמרו כל הברכות אף ע"פ שילא מוליא חוץ מבה"מ וק"ש ותפלה ובבה"מ אמרו בגמ' שלנו ברכות מ"ס ב' בר"א בפשיטה סופרים כו' כ"כ הג"א ספ"ב בר"ה כגון · חוץ כו' ואם כו' :

תקצה א מי · גמ' שם : מיהו · ירושלמי שם במקום א' תוקעין ובמקום א' מברכין אית תניי תני הולך לו אצל התוקע אית תניי הולך לו אצל המברך מאן דאמר הולך לו אצל התוקע בשאין ביום כדי לתקוע מאן דאמר הולך לו אצל המברך בשיש ביום כדי לתקוע ואף שמסיק שם דאיכא דפליג אף בשאין ביום ההות הולך אצל המברך לא קי"ל כן דהא גמר' שלנו לא ס"ל כן כמ"ש בש"ע : דכל היום · מתני' דמגילה סוף פ"ב :

תקצו א לאחר כו' · תוס' ל"ג ב' בשם רב עמרם ורא"ש וש"פ : ויש מקומות · הוא כמנהג שכתבו תוס' שם עפר לאחר תפלה אלא שמשלימין מה שחסרו בתפלה ב"פ תשר"ת תש"ת תר"ת : ולאחר שיצאו · רא"ש אגל מעש' דמגנלא ותוס' כ"פ ב' ד"ה לדיית מסא דכיסוי הדם ע"ש ול' א' ד"ה וביבנה וע' תוס' דחולין פ"ד ב' ד"ה מקיעת לתי' הב' א"כ כו' ועמ"א וכ' הראב"ן כו' וכ"כ תוס' שם לתי' הראשון : אבל קטן כו' · גמר' ל"ג א' ולא חילקו בין הגיע לחינוך ללא הגיע אלא בשבת כמ"ש ברי"ף

ברי"ף : אפי' תג"ע · ר"ל כשיטת תוס' דהג"ע לחוטך הוא חמור וע' תוס' שם ובערכין שם ובלית דאמרי בהרי"ף וכ"כ הרמב"ם ורא"ש וש"פ דאין חילוק ביניהם אלא בשבת דוק' והוא כגי' תוס' שם ד"ה הגיא וגי' אחרת הכתוב בספרים כו' דלפ"ז אין הדקדוק של הגמרא ממ"ש אין מעבירין הא לכתחלה כו' אלא ממ"ש בי"ט כו' וכ"ה דברי הפוסקים וז"ש אפי' הג"ע כו' : ומותר כו' · ודלא כהראב"ד בהשגות שכתב דוקא אין מעבירין בי"ט אבל מתעסקין אפי' בי"ט לא ואין כן דעת הרמב"ם וש"פ וכנ"ל דבי"ט אין חילוק וכנ"ל · ובשבת בזה"ז שאין תוקעין פליגי ר' אפרים והרמב"ן וע"ר"ן והרמב"ם פי' בשבת שבת דעלמא דוקא · והראב"ד פי' בשבת שבת ער"ה והרב המאור הכמים דין בשבת ס"ל כר' אפרים הנ"ל : כל היום · ר"ל לאו דוקא שיעור התקיעות כדי לחנכם במצות דהא אף בשבת תוקע :

תקצז א אוכלים ושותים ושמחים · ירושלמי פ"ק דר"ה והביאו הרא"ש סוף ר"ה ואמרינן בד' פרקים בשנה כו' וער"ה אלמא בד' פרקים אנו מרבין בסעוד' וכן כתוב בנחמיה ח' אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' וגו' · ונאמר שם היום קדוש הוא לה' אלהיכם אל תתאבלו אל תבכו וגו' : ואין מתענין בראש השנה · שכתב בו מקרא קודש ואמרינן בתורת כהנים קדשהו במאכל ובמשתה וכסות נקיה וזה שאמרו בפס"ז דשבת מאי דכתיב ולקדוש ה' מכובד זה יו"כ כו' ונקרא ג"כ חג בכסה ליום חגנו כו' ונאמר אכלו משמנים כו' כי חדות כו' ושלחו מנות לאין נכון לו ופשטיה דקרא. למי שהיה בדעתו להתענות ובירושלמי פ"ב דתענית מתריעין ולא מתענין שכן בר"ה מתריעין ולא מתענין ונקרא מועד ערכין י' סוטה מ"א וירושלמי פ"ק דר"ה הנ"ל וע' במרדכי ורא"ש : ולא בשבת · שאפילו ס"ב אמרינן בתענית כ"ט ב' ס"ב שחל כו' כ"ש תענית נדבה · שם : ג המתענה · ואם היה כו' . עיין כ"ז בתה"ד שם : י"א דמצוה · עיין ברא"ש שם :

תקצח א ר"ה שחל · דימים שא"א בהם ה"א אומו שהוא לדוק הדין על מ"ר ע"ש : וי"א · כיון דאיקרי מועד כנ"ל : וכן אנו · דאנו א"א ביום שא"א תחנון אם היה חל בחול כמ"ש הטור בשי' רנ"ב בשם מנהג אשכנז ואף שנם ס"ע פ' שם כן כאן פ"ל כשעם הטור כאן בשם רב עמרם שאומרים משום שהוא יום דין ואמי לאמ' נ"ס · ולי נראה מטע' אחר משום שבשלשה ספרי' נפתחים בר"ה ואמרינן בר"ה י"ז א' היכי עביד רח"א כותבו כו' ריב"ת כו' ואמרינן בערכין ח'-ב' פשטיה דקרא כו' במאי קמפלגי בדר"א וריב"ת דהתמר כו' אבל מנהגינו כנ"ל :

תקצט א ליל' · ר"ל אף ע"פ שאומרים בו ותגינת הרגל ואינו לא חג ולא רגל מ"מ אומרים אותו כמ"ש בסוף פ"ק דחולין ל"ו ב' י"ט שחל כו' מ"מ כו' :

תר א ביצה · עה"ג ובעירובין ל"ט א': וכן מה · שם ב': וכן מה שנתלש· נלמד מהנ"ל וע' תוס' ורא"ש פ"ג דביצה : ב בקידוש כו' · להוציא נפשיה מפלוגתא משום שי"א שא"א שהחיינו משום דקדושה א' היא כנ"ל ס"ח : ילבש · פ"ט דברכות : או כו' · פ"ג דעירובין ומברך על הראיה וכן מפורש בירושל' : ואם אין כו' עב"ז · שכן הכריעו שמע"ג אומרים שאם מחמת ספק ה"ה כשאר י"ט של גליות ואם מחמת מנהג ב"ד כשהיו באים מן המנחה ולמעלה מיום שני היו מונין והוא העיקר ועתוס' די"ט ה' ב' ד"ה מי · לכך נראה כפי' ר"ת כו' וי"ל דה"פ כו' · ועריב"ם ס"י וע' תוס' דמנחות ק' ב' ד"ה שני כו' ונראה כו' · ג אם חל כו' · דאז אומרים לכ"ע כנ"ל ואע"ג דבס"ג פ' ואם אין כו' כ' בבי"י דהעולם נהגו שלא לברך בשופר : וי"א · כנ"ל :

תרא א ומפטיר קורא · עיין מ"ש סי' תקפ"ד ס"ב : ומפטיר · מגילה שם : ובמוצאי ר"ה · פסחי' ק"ד א': כמו במ"ש · כפ"ק דחולין כ"ו ב' : אלא שאין · עתוס' דפסחים ק"ב ב' ד"ה רב : ועל · גמ' שם ל"ג ב' ל"ד א': ב אף בא"י כו' · אע"ג דאנן בקיאין בסוד העיבור ולא יארע לנו דבר שנצטרך לעשות שני ימים כי אנו קובעין ע"פ החשבון מ"מ צריכין לעשות כמנהג אבותינו כמ"ש בפ"ק די"ט לענין שני י"ט של גליו' הזהרו במנהג כו' דלמא כו' ומזה הטעם ה"ה נר"ה בא"י דאע"ג היה ג"כ ביצה מותרת וכמ"ש שם ה' ב' מי לא מודה כו' ושם ו' א' א"ל ולית מר האידנא כו' א"ל רב מרדכי כו' ועיין רא"ש שם ס"ד ובמלחמות שם :

תרב ומתענים כו' · נפ"ק דר"ה י"ח ב': א בבל הימים כו' · כמ"ש בר"ה שם י"ז ב' שב בינתים כו' ושם י"ח א' והכתיב דרשו ה' ובפי"ב דיבמות : ואומרים כו' · ע"ס שנעה ר"ע כמ"ש בפ"ב דתענית וקבעוה משם ואילך לדורו' כמ"ש בכל בו : מלבד בשב' · כמ"ש בירושל' דשבת פ"ט ואלו קשרים הני אסור להגוע צרכיו בשב' ר' זעירא שאל לר' חייא בר בא מהו מימר רענו ופרנסינו א"ל טופס ברכות כך הוא: ואפי' אם כו' · דאף בר"ה ויה"כ שאסור בתחנון אומרים אותו : ואומרים בכל יום כו' · כמ"ש ביומא פ"ז א' וע' רש"י ד"ה תפלתי כו' וד"ה אלא כו' : מלבד כו' · מפני שעתידין לומ' ב"פ במנחה וערבית והוא י"ט ג"כ : ואין כו' ואין כו' · כמ"ש בר"פ הרייתי' וכאן נפרעים ממנו ומכל העולם כולו וכן עונש החרם גדול כמו עונש השבועה וכמ"ש בהגא דבי אליהו ללמדך שחרם הוא שבועה ושבועה הוא חרם וראיה ממ"ש בעכן חרם בקרבך ישראל כו' והעניש כל ישראל עליו : אין מקדשין כו' · כמ"ש במ"ס דדוקא כשהוא מבושם ובשמחה ובמדרש במוצאי יה"כ בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה כו' והביאו הג"מ וע"ל סי' הרכ"ד ס"ה בהגה ואוכלים ושמחים כו' והעיקר כי"א שטוב לקדש הלבנה קודם יה"כ כדי שמצוה זו תכריע לכף זכות : ושבת שבין כו' · דלא כמהרי"ל שכתב דאין לאומרו משום שנאמר בו ומשפטיך תהום רבה ואנו אומרים אל תבא במשפט עמנו וע"ל שכ' באדרכה שים לאומרו כמ"ש בערכין ח' ב' פשטיה דקרא במאי כתיב כו' :

תרג א אף מי כו' · רא"ש סוף ר"ה ומרדכי וש"פ מירושלמי ר"ח מפקיד לרב אי את יכיל למיכל כולי שתא בטהרה אכול ואי לא אכול ז' יומי בשתא וכ'ראבי"ה קבלתי שאלו הן ז' ימי חול שבין ר"ה ליו"כ דבשבת וי"ט א"צ להזהיר ולמדו מזה לפת של עו"ג : ויש לכל א' כו' · כנ"ל שב כו' : ולכן כו' · כמ"ש בכריתות כ"ב ב' ובאבות דר"נ פרק ל' ר"מ אומר כל העובר עבירה א' בספק מעלה עליו הכתוב כאלו עשאו בודאי כיצד אדם חטא ונודע לו חטאו מביא חטאת בסלע ועשירית האיפה בפונדיון ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם בשתי סלעים :

תרד א ולהרבות בסעודה כו' · כמ"ש בכתובות ה' א' אלא מעתה יה"כ כו' ועש"י שם ד"ה שחל כו' ובב"ר פי"א א"ר תנחומא עובדא הוי ברומי בערובת צומא רבא והוה תמן חד חייט כו' והביאו תוס' בכתובות שם וחולין פ"ג א' והרא"ש בפ' בתרא דיומא ופ"ש ועתוס' שם ובחולין קל"ג א' וע' תוס' שם ד"ה לבר כו' ושם ל"ט ב' רב נחמן כו' ושם ק"י א' אפקינהו ל"ע כו' : ואסור להתענות · כמ"ש בפ"ו דפסחים מר בריה דרבינא הוה יתיב בתעניתא כו' ופי' הרשב"א בתענית חלום דבלא"ה אסור להתענות בשבת וי"ט כמ"ש בירושלמי ועמ"א: ג אין נופלין כו' · כמ"ש בפ' השוכר את הפועלים : גם אין כו' · שאינו יום נדר : ומזמור לתודה · שאין מביאין קדשים לבית הפסול כמ"ש בפ"א דפסחים ופ"ב די"ט : גם אין כו' ויש מקומות כו' מתנוקתם כמ"ש באחרונים דפליגי אם הלילה ג"כ יו"ט או דוקא ביום ועיין של"ה ומ"א הביאו והעיקר שאין המצוה להרבות אלא ביום ונמ' ערוכה היא בכתובות ה' א', ועיין רש"י שם ד"ה אי, ליה כו' :

תרה א מה שנוהגים כו' · משום דרכי האמורי וע' ברשב"א סי' שנ"ה : ויש כו' · עיין רש"י סוף פ"ח דשבת פ"א ב' : ונוהגין כו' · שסמו גבר וע' ספ"ק דיומא : זכר כו' · עיין בפרק המוכין : ולוקחין למעוברת כו' · דקיימא לן עובר ירך אמו הוא דרבי יוחנן דסבירא ליה בתמורה ל"ה א'; עובר לאו ירך אמו הוא אתותב שם וכן הסוני' בפ"ב דגיטין וכן ברפ"ה דב"ק פרה שהזיקה גובה מולדה מ"ש כו' וכן במתניתין דערכין ז' א' וע' רש"י שם ד"ה אין ממתינין כו' ובגמרא שם פשיטא גופה היא כו' ועיין תו' דב"ק מ"ז א' ד"ה מ"ט כו' וכ"פ הרא"ש שם ובתו"ס נ"ג א' ובמאמר' הבית שם דלא כרא"ה ור"ת וע' תוס' דסנהדרין פ' ב' ד"ה עובר כו' · ומ"א כתב משום דשני גופים מתכפרי' בכפרה אחת כמ"ש במנחות בכל הקרבנות לבד ממנחה שהא' נפש ואינו נרא' דלא דמי לנדבה : ובודרין כו' · עט"ז ומ"א וכמ"ש בפ"ק דע"א : ונהגו · כמ"ש והמליך בגדקה פרוק ; או לפרותן כו' · עמ"א ועט"ז וע' בפ"ק דתעני' : ויש מקומות כו' · כמ"ש ברפ"ב דתענית : ולהרבות כו' · כמ"ש הגא זה נוס אבתרתו כו' שלא פרוס לרעב כו' כל הענין שבת קנ"ו ב' ר"ה ע"ז ב' : ויש להסמיך כו' · כמ"ש רפ"ג דזבחים ופ"ו דברכות : וזורקין כו' · עיין פ"ז דחולין :

תרו א עבירות כו' · עמ"א בשעת מחילה כו' והוא גמרא דיומא פ"ו ב' אר"ב כאן כו' : וילך כו' · עמ"א מ"ש בשם ב"ח והוא גמ' שם אגא שם לה כו' חטאתי ויסר כו' : מיהו יאמר כו' · תנחומא ואם הלך נרצותו ולא קבל עליו מה יעשה א"ר יוסי בן דורמסקית סימן זה יהא מסור בידך כל זמנים שאתה מרחם על חבירך יש לך מרחמים ואם אינך מרחם על חבירך אין לך מרחמים ומה יעשה א"ר שמואל יביא עשרה בני אדם ויעשה שורה אחת ויאמר להם קטטה היתה ביני ובין חבירי והלכתי לרצותו ולא קיבל עליו והקב"ה רואה שהשפיל עצמו ומרחם עליו כו' וע' מ"א ס"ק ב' ואם כו' והוא כפירש"י שם רב שאני ואף הרי"ף מודה לדינא : ואם הוא רבו כו' · הרי"ף שם כפירושו מש"ה רב שאני ועמ"א וכמו ר"ח גרב שם : והמוחל כו' · סוף פ' החובל ושם : אם לא כו' . שם ומפרש מש"ה כי היכי דליזל ולגמור כו' משום טוכחו של רב דלא כפירוש רש"י שם וכבר תמה ב"ח עליו מנ"ל לפרש דלא כרש"י : ואם כו' · ירושלמי ס"פ החובל סוף הלכה י' א"ר יוסי הדא דתימר שלא הוציא ש"ר אבל הוציא לו ש"ר אין לו מחילה עולמית : ב אם מת כו' · עיין מ"א ס"ק ו' ומ"ש בשם יש"ש כן עיקר כמ"ש עד שיתפייסו לגיים ודברי מ"א תמוהין שכתב שתסד לאביו כו' וצ"ל לאמו : ונהגו · שם תרי עובדא דרב ועירובין ל"ד א' ונדרים נ"ס א' : ג תקנה כו' · תנחומא אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע כל הכעס הזה למה כו' א"ל אתה אמרת הנה קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים כו' א"ל ממך למדתי שאמרת מתות החטאים האלה בנפשותם א"ל אני אמרתי בנפשותם ולא באבותם: ד יכול כו' · לאפוקי מר"ע שכ' בשעה שביעית קודם מנחה וליתא דעיקרו משום יה"כ: לטבול · כמ"ש במדרש תנחומא פ' ואתחנן יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת מה מ"ה נקיים כו' וערא"ש : וללקות · ע"ל סי' תר"ז : ואינו כו' · עפ"ג דברכות וכ"כ תוס' שם כ"ב ב' סד"ה וליה : ואו"צ כו' · כי טעם הטבילה ע"פ מדרש הנ"ל שישראל נקיים כמ"כם כמ"ש הרא"ש כנ"ל · ועיקר פירוש נקיים מכל חטא כמ"ש בפרקי ר"א והובא ברא"ש שם ומ"מ מדמין כל מה שיוכל כמ"ש ועיין ש"ס תר"י : משום קרי · לא משום דר' יצחק דא"א בזה"ז וע' רפ"ד דבכורות : וה"ה דהשלת כו' · עיין רש"י דברכו' כ"ב ב' ד"ה וליה הלכתא כו' ועמ"א ס"ק ס' ואם נכנס כו' והוא בעיא רפ"ב דגיטין ולקולא ומ"ש ורפאי כו' ספ"ג דשסרות ומ"ש וכ' הרי"י כו' הוא ממתני' הנ"ל ומ"ש שם מ' שאה כו' הוא בפ"ג דברכות אליבא דרי"י ולחד מ"ד ומתניתין דפ"א דעכרות משמע כהסיא מ"ד : כי כו' · פ"ג דמ"ק : אע"פ כו' · כמ"ש בי"ד סי' שפ"א ס"א בהגה"ה ולעיל סי' הקמ"ח ס"י בהגה : טבילת כו' · ע' בי"ד שם ס"ה בהגה"ה דאף במקום שאסור מדינא אמרו דלא אסו' אלא ברחיצה של תענוג ואמרו כל חייבי טבילות כו' :

תרז א צריך כו' · שם א"ר מלות כו': ויחיד כו' · שם : בי"כ · עמ"ש בהג"ה : א"צ כו' טור וכר"ע שם פ"ו ב' וכמש"ש פ"ז ב' לא אמרן אלא דלא אמר אבל כו' וע' מ"א ס"ק ה': ב ואם רצה כו' · שם ת"ר עבירות כו' ראב"י אי' כו' ולדברי שניהם מפרש החטא וכ"ש דקי"ל כס"ד כראב"י : ואם מתודה כו' · הכל דבר א' ור"ל אם מתודה בלחש ורלה לפרש הרשות בידו וכון לפרש אבל בקול רם אסור לפרט כמ"ש בהג"ה : נכון כו' · דהרמב"ם פסק כריב"ב דפלוגתא דת"ק וראב"י א' כריב"ב וכן אף נר"ע נכון לפרט מדפליגי על עבירות שלא שנה עליהן כנ"ל והטור פסק כר"ע דהלכה כמותו מחבירו ושם מיירי בלחש רוצה לפרט לכן נכון כו' ומכח דפלוגתא דר"י ור"נ אין ראיה כמ"ש כמ"א דודאי ל"פ בפלוגתא דתנאי אלא איכו מיירי לפרסם לכ"א בקול רם אבל התנאי ריב"ב ור"ע בלחש לפני המקום וז"ש בהג"ה : אבל כו' בקול כו' · כמ"ש בסוטה ל"ב ב' מ"מ תקנו תפלה כו' ובפרק ה' דאבות וביומא כ"ח א' ומשתחוים רוחים וערש"י שם ד"ה משתחוים ובפס"ה דברכות : ע"ה בסדר כו' · רוקח וכ"כ המרדכי : ג ויחזור כו' · מהנ"ל וכי מפא ס"ך כו' ר"ן וע' רפ"ד דיומא ל"ט ב' : ועיקר · גמרא : ד עונות כו' · ע' ספ"ו דגיטין ס"ז א' : ה בתפלת כו' · ערש"י שם ד"ה אינו חותם · אבל לא גרס לה כו' וכ' הרא"ש בשם רב עמרם מי שחותם בוידוי במנחה טועה והטור כ' דלפירש"י שפי' כפי' הראבון דכ"מ פוסק א"כ יש לחתום וכתב ומוטב שלא לחתום כיון דאיכא פלוגתא דרבוותא ובלאו הכי אין לחתו' דהא רש"י סתר פי' הראבון וכ' אבל ל"נ כו' ועוד שאף לפי' הראבון אינו תוכה ודוקא בתפלות יה"כ כמ"ש כ"מ פוסק לשבע כו' והילך יקבע ברכ' במנחה לעצמה ואף בתפלת יוה"כ אינו רשאי לחתום בוידוי אלא בש"ך שלום' באמצע ואינו קובע ברכה בשביל הוידוי אלא כמ"ש רש"י שם שמשנה הנוסח ממקדש ישראל ואומר מלך מוחל וסולח וז"ש ר"ע מי שחותם כו' טועה דלא אמרו אלא בש"ך וביה"כ אבל בתפלת י"ח לא וכ"ש לפי' הגאונים וכתב"ס שכתב ואין הש"ך כו' ועמ"א ס"ק ז' כתב של"ה כו' · ספיר' דמ"ש מצות וידוי יה"כ עם חשיכה לא קאי אשל ערבית אלא עם כניס' היום וז"ש ואע"פ שהתוד' קודם כו' ואע"פ שהתודה ערבית קאי אוידוי של תפלת ערבית ובתוספתא מפורש להדיא ואע"פ שהתודה קודם שיאכל וישתה צריך שיתוד' לאחר שיאכל וישתה שמא אירע דבר קלקלה בסעוד' ואע"פ שהתודה לאחר שאכל ושתה צריך שיתודה ערבית ואף ע"פ שהתודה ערבית כו' ועיין בר"ן · אבל בירושלמי אמרו מצות הוידוי ערב יה"כ עם חשיכה עד שלא נשתקע במאכל ובמשתה אע"פ שהתודה בערבית צריך להתודות בשחרית אע"פ כו' : ואין כו' · שא"י לאומרו באמצע ועוד שאף היחיד אינו אומרו אלא מפני שמא כו' · הרא"ש : ו כל הקהל כו' שמתוך כו' · ר"ל דאין מלקות בזה"ז כמ"ש הרמב"ם רפט"ו דסנהדרין וע' בכ"מ ולח"מ שם : שמתוך כו' · עיין בפ"ק דברכות ז' א' : ונהגו כו' · כמ"ש הרמב"ם שם דמלקות במקום מיתה עומדת וכמ"ש בפ"ק דסנהדרין וע"ש מ"ג ב' : והמלקה כו' · מכות כ"ב ב' במתניתין לפי גידמינו שם : שלשה פעמים כו' · נגד מכות המשתלם אבל לדינא דגמרא אינו אומר אלא פ"א : ונהגו כו' · עמ"א : ויקח רצועה כו' דמתניתין שם : ע"ד שנאמר כו' · גמ' שם עמ"א : והנלקה לא כו' · במתני' שם : פניו כו' · עמ"א וע"ז : יה"ב · דמכפר אף עכשיו אף בלא שעיר ועתוס' דשבועות י"ג ב' סד"ה

דעבר

דעי׳ בשם תוספתא וכ״ה בירושלמי סוף יומא וע״ש באריכות: אינו מכפר כו׳ · כריתות ז׳ א׳ וכר׳ יוחנן אביי ורבא ושם אלא שבין דאמר יכפר כו׳ :

תרח א אוכלים ומפסיקים כו׳ · כתובות ס״ג א׳ וע׳ רש״י שם ד״ה לא כו׳ · וכפ״ד דפסחי׳ וכה״ש שלו אסור ופ״ח דיומא פ״א ב׳ תוספת עינוי כו׳ וע״כ קודם בה״ש: ותוספת כו׳ גמ׳ שם וע׳ תוס׳ דר״ה ט׳ א׳ ד״ה ור״ע · וגמא משום כו׳ אבל הרא״ש בפ״ד דברכות ס״ו כתב דע״כ איכא שיעורא מדאמרינן דהאי תוספת יה״כ דאורייתא וכמ״ש בס״ג ומסתמא לא היו אוכלין עד הלילה ממש כי אין יכולין לצמצם כו׳ ע״ש (ועמ״ש בסי׳ רס״א ס״ב): שומעו כו׳ · ספ״ב דשבת כרבה וכר״י וכמ״ש ר׳ יוחנן הלכה כר׳ יהודה לענין כו׳ וע׳ ביומא פ״ז א׳ : ב ה״ה בכל כו׳ שם: ודוקא כו׳ · שני׳ הראשונים בשבת שם דוקא בדרבנן אבל בדאורייתא לא ול״נ ולא היא וכו׳ הר״ן שמיחלפא הסוגיא אבל לפי׳ שם לאפוקי דבר המפורש וכמ״ש הר״ן בשבועות דמה שאינו מפורש בתורה קרי׳ דרבנן ועי״ד סי׳ רל״ט ס״ו וע׳ בפ״ק דקידושין כ״ד ב׳ וע״ל סי׳ שס״ה ס״ו: ואם יודע · יבמות סוף הבע״י: ברבים להוכיחן כו׳ אבל ביחיד כו׳ · מהא דערכין ט״ז : רק פ״א · מהא דספ״ה דשבת והא דאמר לא מקבלי מילאי ש״מ שהיה צריך ברבים להוכיחן לכך היה סבור שפטור: מאחר שיודע כו׳ · הוא תירוץ הראשון של ר״ן ששם לא הוכיחם כלל ואולי ישמעו והתי׳ השני דמשים שלא יהיה להם פתחון פה חייב להוכיחם פ״א וכתי׳ הראשון כתבו תוס׳ בשבת שם : עד כו׳ · ר״ל כרב ושמואל שם לכ״א כדאית ליה אבל לא כר׳ יוחנן דאין הלכה כמותו במקו׳ שניהם וע׳ רי״ף פכ״ב דשבת : ג אם הפסיק כו׳ · כמ״ש בספ״ג דעירובין כיון דאמר זמן קבליה עליה כו׳ הא קודם לכן מותר וכמ״ש באוכה רבתי והביאו תו׳ שם ד״ה אי והרא״ש בפ״א דתעני׳ סי״ד: וע״ל סי׳ כו׳ · אבל בהג״מ פ״ג מהל׳ תענית כ׳ דהוי קבל׳ וכ״פ בש״ע בסי׳ תקס״ב ס״ו לענין קבלת תעני׳ וע׳ מ״ש : ד בעיה״כ כו׳ · עיין תוס׳ בפ״א דכתובות ס׳ א׳ ד״ה אלא כו׳ וי״ל דבעיה״כ כו׳ וכחולין פ״ג א׳ ד״ה וכדברי כו׳ ואור״ת דבשאר כו׳ : וכן אין כו׳ · עיין בפ״א דיומא וע׳ בספ״ח דנדרי׳ ס״ג ב׳ עיין שם :

תרט א מותר · שמותר לחול הוא מכין ואף ביה״כ עצמו התירו קניבת ירק כדי להכין סעודתו : וי״א כו׳ · דהא הטמנה בדבר המוסיף הבל אסור מבע״י משום גזירה והי׳ ראוי לאסור אף בדבר שא״מ הבל הא אינו הא וכמ״ש ריש י״ט אלא משום כבוד שבת וו״ש הרא״ש בשם רב עמרם שאין טומנין את החמין אלא לכבוד השבת כו׳ :

תרי א ואם יש כו׳ · כמ״ש שם הנא כו׳ : ואם חל כו׳ . בירושלמי פ״ד דפסחים הלכה ד׳ פסק הלכה כרשב״א : ומברכין כו׳ · כמ״ש בפ״ו דברכות ולשיטתו שפסק דגם ביה״כ מברכין וע׳ בפ״ב דשבת כ״ד : ב יש מי כו׳ · כמו בשבת משום שלום בית׳ שם · אבל כל הפוסקים חולקים עליו וכמ״ש בפ״ד דסוכה קסבר מנהג נביאים והשתא מנהג נביאים ל״ש כה״ג ואף לפי׳ ר״ת בפ״ב דברכות י״ד א׳ כאן דמקום שנהגו כו׳ וע״ל סי׳ רס״ג ס״ה: ד נוהגים כו׳ · הרי״ף והרא״ש ס״ע מהא דפט״ז דשבת כבדהו כו׳ וע״כ יש לכבד בכ״ד שנקרא כבוד כיון שא״י לכבדו באכילה ושתיה וכמו שמכבדו בכסות שנקרא כבוד כמ״ש בפט״ז דשבת וכן בנרות כמ״ש באורים כבדו ה׳ ומתרגמינן בפנסייא יקרו : ואם כו׳ · שבת ספט״ז ועמ״א ס״ק ד׳ ויש למחות כו׳ וע׳ בשל״ה וכן עיקר : יש אומרים כו׳ · שבת קי״ד א׳ זה יה״כ שאין בו כו׳ · ור״ל דתניא בת״כ מקרא קדש קדשהו כו׳ ואכן שא״א כבדהו כמה שאפשר בשבת בכסות כו׳: יש שכתבו כו׳ · כמ״ש נקיים כמ״ש וכ׳ איש א׳ לבוש בדים : וגם הוא כו׳ · וע׳ בפ״ב דתענית ט״ז א׳ :

תריא א יה״כ כו׳ · מפורש בתורה ועניתם כו׳ בערב מערב כו׳ וביומא פ״א וכפ״ד דפסחים ואפי׳ בת״ל אין חילוק אלא במלאכה כמ״ש בפ״א דתענית : ואין חיוב כו׳ · שם ע״ד א׳ : ב בל כו׳ וכל שאסור כו׳ · דקי״ל יש עירוב והוצאה ליה״כ ממ״ש בפ״ג אי אתה מודה שמערבין לגדול ביה״כ כו׳ · רי״ף בפ״ק דר״ע ודבריו צ״ע גדול דשם בעירובי תחומין מיירי · ועוד הביאו ראיה דכן מסקינן בכריתות י״ד א׳ דהא דרפרם ברותא היא ועתוס׳ שם וע׳ בפ״ק דר״ע י״ב א׳ ועירש״י שם ד״ה ליפלגו כו׳ : לקנב · פי׳ הרשב״א והר״ן וה״מ מפשו דר״ל להדיח וכמ״ש בירושלמי שם יה״כ שחל להיות בע״ש אין תוקעין בת״ש אין מבדילין כו׳ א״ר שמואל אחוי דר׳ ברכיה ויבדיל שכן הוא מתיר להדיח כבשים ושלקות · א״ר יוסא כלום הוא מותר להדיח כבשים ושלקות לא מן המנחה ולמעלה ויבדיל מן המנחה ולמעלה מ״ג נר אין כאן כוס אין כאן כו׳ וכן הוא בתוספתא ספי״ג דשבת מפצעין באגוזים ומפרדים ברמונים ומדיחים כבשים ביה״כ עם חשיכה ואינו חושש שהוא כמתקן מקודם לחול ור״ל כמש״ש קודם לזה מפצעים באגוזים ומפרדים ברמונים ומחתכים *בנבילה משבת לאוחה שבת אבל לא משבת למ״ש מפני שהוא כמתקן מקדם לחול אבל ביה״כ התירו כמ״ש בגמרא מפני ענמת נפש ור״ל כמ״ש הרשב״א שלא ילטרך לתקן בערב ויצא נפשו עגומה עליו וכ״ה בפ״ד דפסחים הלכה ד׳ יה״כ שחל להיות בשבת מהו להדיח כבשים ושלקות מן המנחה ולמעלה רב אמר אסור ר״א אמר מותר ר׳ יעקב בר אחא בשם ר״א מ״ע אמרו מדיחין כבשים ושלקות מן המנחה ולמעלה מפני הסכנה שנייא היא סבנת יה״כ שחל להיות בשבת שנייא היא יה״כ שחל להיות בחול התיב ר׳ חנניא חברין דרבנן מתני׳ פליגא על ר״א יה״כ שחל להיות בשבת חלות מתחלקות לערב שנייא היא שע״י שהוא דבר קל שמא ישכח ויאכל התיב ר׳ פנחס מתני׳ פליגא עלה דר״א יה״כ שחל להיות בשבת שבתון שבות ובחול שבתון שבות אם בחול אתה סוכת בשבת לא כ״ש ל״ל דלא אפי׳ דברים שאת מותר לעשותן בחול את סוכת עליהן בשבת ואיזו זו הדחת כבשים ושלקות כו׳ ע״ש ועמ״א ס״ק ב׳ פירש״י כו׳ וי״ל כו׳ · אבל בתוספתא הנ״ל מ׳ להדיא שלא התירו בזה אלא להכין למוצאי יה״כ שהרי אמרו שם שבשבת מותר לאוחו יום אבל לא למ״ש · ומ״ש ור״ן שהתירו כו׳ ע״ש ול״ל ור״ן פי׳ שהתירו כו׳ · שכ״ז כ׳ ר״ן ומ״מ ורשב״א הנ״ל ודאייתם מירושלמי ותוספתא הנ״ל וכן עיקר שאין עליה תשובה : בשחל להיות בחול · רמב״ם · וכרב הונא שם וכ׳ המ״מ דהוא בתרא נגד ר׳ יוחנן ות״כ · ול״ע שהרי בפ״ו דברכות פסקו הרי״ף ורמב״ם כר׳ יוחנן נגד רב הונא וכ״ש כל הפוסקים וע׳ בתוס׳ שם מ׳ ב׳ ד״ה ור׳ יוחנן כו׳ דדוקא מאביי ורבא הלכה כבתראי וע׳ ברא״ש פי״ע דשבת · ומ״ש דת״כ אדרבה ת״כ דר״י · ול״ל שלא היה גורס ת״כ דר׳ יוחנן כו׳ עד א״ר יוחנן וע״כ ע״ש שם אלא ת״כ דר״ה יה״כ שחל להיות בחול מפצעין כו׳ וז״ש המ״מ והגיא כוותייהו וגם בירושלמי פ״ד דפסחים הלכה ד׳ מוקי מתני׳ דשבתון שבות על קניבת ירק וכמ״ש שם יה״כ שחל להיות בשבת מהו להדיח כבשים ושלקות מן המנחה ולמעלה רב אמר אסור ר״א אמר מותר כו׳ התיב ר׳ פנחס מתניתא פליגא כו׳ ל״ל דאפי׳ דברים שאת מותר לעשותן את סוכת עליהן בשבת ואיזו זו הדחת כבשים ושלקות ופי׳ הר״ן וכמ״מ בשם הרמב״ן והרשב״א שזו היא קניבת ירק ועמש״ל : והאידנא כו׳ · שם כיון דחזא דקא כו׳ : אם נפלה כו׳ · ממ״ש שבת קט״ז ב׳ אבל לא משבת ליה״כ וע׳ רש״י שם : ונשתרבב כו׳ · אגודה שם וכתב אפי׳ קודם מנחה ואע״ג דלפצוע אגוזים דוקא מן המנחה ולמעלה כאן לא שייך זה :

תריב ג אבל כו׳ · תוספתא פ׳ בתרא דיומא שם וגמ׳ פ״ב : ד י״א · כריב״ב דתני לה בגמ׳ וחכמים כו׳ : וי״א · תוספתא וטור כר״ש דסוגיא דש״ס כב״מ כוסים טומאת אוכלין בכביצה : שוחקות · שם רי״א כ׳ בצים שוחקות כו׳ · תכ״א כביצה

*) אולי צ״ל בנבילה

וממלא שוחקות : ו ואם אכל כו׳ · כמ״ש בפ״א דמגילה ז׳ ב׳ : ואסור כו׳ · ר״ל אע״ג דאמרינן ברפ״ב דברכות י״ד א׳ טועם ואין בכך כלום היינו כמ״ש שם אכילה ושתיה קביל עליה כו׳ משא״כ כאן וע׳ בפ״ז דחולין בשלמא תרומה טעים כו׳: ט שתה כו׳ אבל כו׳ · מתני׳ וגמ׳ שם : י שתה מעט כו׳ · תוספתא שם ועמ״א ס״ק ה׳ שכתב והעיקר כמ״ש הב״ח כו׳ · ודבריו דחוקים מאד ע״ש ודברי רי״ו עיקר שבשתיה הרבה שוכר רעבונו והתורה אמרה אשר לא תעונה : וי״א כו׳ · הוא מתני׳ ערוכה בפ״ג דכריתות י״ב ב׳ דשיעור שתיה כשיעור אכילה כדי אכילת פרס וכ״ה בברייתא בגמרא שם י״ג א׳ ודברי הרמב״ם הם שגגה גדולה ואפשר לומר דהרמב״ם מפרש דר״א דפליג בכריתות שם ואמר אם פסק בה או אם נתן כו׳ חד טעמא לתרווייהו כיון דנתן מעט מים הרי לא שתה רביעית בכדי רביעית ואנן קי״ל כר״א כמ״ש שם י״ג ב׳ ושוכר דה״ה ככ״מ · אבל ליתא דדוקא שם דכתיב ושכר כמש״ש : מותר ליגע כו׳ · יומא ע״ז ב׳ דלא כ״מ שדחקו שם כתינוק קטן שאין יכול ליטלו בעצמו והביאו ראיה מפ״ק דפסחים דאף חכמים ל״פ אלא משום דהוא עצמו מחור כו׳ שאני התם שמותר בשאר דברים לא בדיל ועתוס׳ דע״א ו׳ ב׳ ד״ה מנין כו׳ דלא אסור אלא בנזיר דכ״ע שתי חמרא כו׳ וכמ״ש ביומא י״ד א׳ · ועוד נראה לי דוקא בנזיר משום דסחור סחור לכרמא כו׳ והוא מנקט שיתן לו משתמא למשתי קנעי כמ״ש תוס׳ שם אבל אם נדור משאר דברים מותר ליתנו לו כ״ז שלא אמר בפירוש שיאכלנו וכמ״ש בתוספתא ספ״ב דמאי ע״ה שאמר לחבר תן לי ככר זה ואוכלנו יין זה ואשתנו לא יתן לו שאין מאכילין עשרות לע״ה היה נדור מן הככר וא״ל תן לי ואוכלנו אבטיח ויקר וא״ל תן לי ואוכלנו יין ונתגלה וא״ל תן לי ואשתנו לא יתן שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו כיוצא בו לא יושיט ישראל אבר מן החי לב״נ ולא כוס יין לנזיר שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו אלמא נקט בכולם ואוכלנו חוץ מאלו שנים · והרשב״א והר״ן ומ״מ כתבו ב׳ טעמים על קניבת ירק דאסור קודם מנחה א׳ משום דלמא אתי למיכל אבל מן המנחה ולמעלה דומה כמי שיש לו פת בסלו ולפ״ז אסור כאן ועוד טעם אחר כ׳ משום דקודם המנחה נראה כמתקן לצורך היום ואע״ג דבירושלמי דפ״ד דפסחים הלכה ד׳ הנ״ל משמע כטעם הראשון שם שאמרו שע״י שהוא דבר קל כו׳ ליתא דהיינו לר״א שם אבל לפי מאי דקי״ל כרב כמ״ש בסי׳ תרי״א ס״ב א״ל לזה אלא טעמא משום הכנה כקושיית הירושלמי הנ״ל וכמו שאסרו בכל שבת בתוספתא הנ״ל וקי״ל כרב כנ״ל ואע״פ שטעם של ר״א לכאורה ברור כיון שהטעם משום הכנה מה לי בחול כו׳ מ״מ הא מסיק שם דאשמעוה אקרא שבתון שבות וכן בגמ׳ שלנו משמע דלאו משום טעם הראשון ועמ״א :

תריג א ואפי׳ · פסחים נ״ד ב׳ : ידיו · בגי׳ הרי״ף : או רגליו · תוספתא וירוש׳ שם וספ״ק דתענית נטנפו רגליו מטבילן במים ואינו חושש : או שאר גופו · תוספתא אם היו רגליו מלוכלכין בטיט ובצואה מדיחן במים כדי שלא יטנפו כליו ומזה הטעם ה״ה לכל גופו · הג״מ · ובתוספתא שלנו כ׳ ידיו אבל הוא ט״ס: או כו׳ שלא כו׳ · נלמד מהנ״ל: ב נוטל כו׳ · ע׳ תוס׳ שם וע״ל סי׳ תקכ״ד ס״י ומש״ש אבל בירושל׳ פ״ב דברכות אמרינן דבי״כ וט״ב אסור רחילה אא״כ חולה שיש בו סכנה וז״ל א״ל דלא ישהי יומות אין בעי אפי׳ בט״ב כו׳ אפי׳ ביה״כ וכ״כ הרמב״ם בפ״ג מה״ת ה״ח וכ״כ מ״ע שם בשם הר״ם שאין רחילה כלל ביה״כ וט״ב אלא כמש״ש ואם היה מלוכלך כו׳ ובצואה רוחץ כדרכו כו׳ וכן עיקר : ג אם הטיל כו׳ או עשה כו׳ · הכל ע״ד הנ״ל שלא אסרו כו׳ וכמ״ש בפ״ג דיומא זה הכלל כל המסיך כו׳ אפי׳ ביה״כ דארישא קאי ואמרינן שם בשלמא רגלים כו׳ מצוה לשפשף וע׳ תוס׳ ישנים ביומא שם שפי׳ אפי׳ הטיל ולא שפשף משום הסנן ע״ש בד״ה משום כו׳ בארוכה : ולכן כו׳ · ירושלמי שם ושם : ד מי כו׳ · כנ״ל ובירושלמי שם ושם מתיר במנעלים לאסטנים וע״ל ס״ס תרי״ד : ונהגו כו׳ · ע׳ בספ״ב דברכות ט״ז ב׳ וע׳ תוס׳ שם ד״ה איסות כו׳ וי״ל כו׳ וה״ה כאן אף למ״ש הרא״ש כאן בשם ר״י דשאר עינויין הם מדרבנן והב״ח כתב דאף גאון לא התיר באסטנים אלא בשיש לכלוך על פניו : ה ההולך לבה״מ · שם רב יוסף שרא כו׳ : או לצרכי מצוה · נלמד מהסך · ב״י : להגביה כו׳ · רש״י וע״ל סי׳ ש״א ס״ד מש״ש : אלא עד כו׳ · עמ״א : ו הא דשרי כו׳ · משום דרחילה שאינה של תענוג אינו אסור : אבל כו׳ בספינה · דהתירו כאן לשמור פירות ואלו בספינה אסרו בפ׳ תולין אף לצורבא מרבנן דוקא ע״י הערמה ועמ״א כמדקדק ממ״ש במברא דתלגד כו׳ : ח וכ״ש דמותר כו׳ · למד ממ״ש בפט״ו דשבת הכי ליעביד ליקף קא מפיס בהלוכה לעביר זימנין דמתווסן כו׳ וכאן לא חששו לזה וא״כ כשאר הסברא דלעבור ולא ליקף ואין מוכרח ועמ״א : ט אבל כו׳ · שם : ואסור כו׳ · ר״ל אף שמדינא דגמרא מותר בכה״ג מ״מ יש לאסור שמא כו׳ וכמ״ש שם איפכא אמרת כו׳ ועיין רש״י ורי״ף שיש גי׳ אחרות עמ״ו : התולה כו׳ · נלמד מסיכה שם ועמש״ל : י כלה כו׳ · דסוגיא כר״א וע׳ מ״א ס״ק י״ב שכתב ולע״ג כו׳ · ובודאי כאן בגמ׳ משמע כפי׳ השא״ש שם וכ״כ בש״ע י״ד : יא מי כו׳ · דהא לא שרי בסוף יומא רק משום תפלה במקום שא״א להתפלל בלא טבילה כמש״ש פ״ח א׳ הגאי היא כו׳ ורמיכי כו׳ ל״ק הא כו׳ משא״כ בזה״ז כמ״ש בפ״ג דברכות : יב בזה״ז כו׳ · עתוס׳ פ״ב די״ט י״ח ב׳ ד״ה כל כו׳ :

תריד א ואפי׳ אינו כו׳ · ר״ל אע״ג דבאבל אמרו בפ״א דתענית י״ג ב׳ ואם לעבר כו׳ כאן אסור כמ״ש בירושלמי דפ׳ בתרא דיומא ופ״א דתענית ביה״כ בין סיכה שהיא של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג אסור בט״ב וכת״ל סיכה שהיא של תענוג אסור שאינה של תענוג מותר: אפי׳ כו׳ · דאל״כ מאי קמ״ל אף אכילה מותר: ב סנדל · מתני׳ שם : או כו׳ · גמ׳ שם ושוין כו׳ דכ״ע כו׳ אבל ביבמות דוקא של עור או עץ מחופה עור כריב״ל בספ״ו דשבת וז״ש או כו׳ אפי׳ ר״ל אם הוא של עור או של עץ מחופה עור וכמש״ו אפי׳ של כו׳ ועסי׳ ש״א סי״ו ומש״ש : אפי׳ של עץ כו׳ · הנה שיטת רש״י דר״מ ור״י פליגי בקב הקיטע במנעל ולאו מנעל כמ״ש בסוגיא דשבת ובסוגיא דיבמות ואע״ג דביומא אמר רבה דכ״ע מנעל כתב הרז״ה בספר המאור דהסיא פליגא ואע״ג דרבא עצמו קאמר ביבמות מדרישא ר״מ היינו לטעמייהו דאמוראי קמאי אמר וכתב הרז״ה דהואיל ופלוגתא הוא נקטינן בכולהו לחומרא בתלילה דלאו מנעל הוא וביה״כ דמנעל הוא ודלא כריב״ל דנפק בסנדל של שעם · וקשה עליו דהא רבה נפיק בדיבלי · ורש״י שם נזהר מזה וכתב בד״ה מנעל כו׳ אבל כו׳ · ושיטת התוס׳ דל״פ בזה הסוגיות ופלוגתייהו באם גוררין דלמא משתמיט כמ״ש ביומא · ומ״ש בשבת שם אמר שמואל ר״מ היא כו׳ · תליא נמי בהא אי נפיל אין ראוי לתלותה כמ״ש גדול שא״י להלוך כו׳ · ומ״ש ביבמות שם במחופה עור ור״ה ס״ע כיון שמחופה עור מיהדק · אלא דקשה מ״ש ביבמות שם באנפליא של בגד אמאן לרבנן הא ודאי מיהדק ותי׳ דודאי המקשה סבר דפליגי במנעל ולאו מנעל דאם לא כן מקשי אנפליא אמאן תרמיה אבל לבתר דתריך רבא דאף ר״מ מודה באנפליא א״ל לזה ועכ״ז בתוס׳ דיומא והרשב״א תי׳ שהבות קושיא והסיא פירוקא דיבמות הכל אליבא דאביי שאמר ביומא דפליגי בהכי ולכן אתא רבא ומשני מדרישא ר״מ דא״א לומר דאנפליא אתי כרבנן דוקא כנ״ל · ושיטת הרמב״ן דשמואל ור״ה בשבת ס״ל כאביי דפליגי אם הוא מנעל אבל רבא דקאמר שם מאן לא כו׳ אזיל לשיטתיה ביומא ומ״ש ביומא דכ״ע היינו ר״מ ור״י אבל רבנן פליגי עלייהו והיינו ריב״ג רבנן דלא הודו לו וקיימא לן כוותייהו לכן נפיק ריב״ל וכל הני אמוראי ורבא עצמו ביומא שם וכן סוגיא דיבמות דאמר עור דוקא ואנעלך מהם ומינעיא להו שם תרסיותיו של שער כו׳ ומ״ש ביבמות מדרישא ר״מ ל״ד דה״ה ר״י אלא לאפוקי מדרבנן כמש״ש סיפא רבנן והיינו רבנן הנ״ל ולפי שבדברי

ר״מ